

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІTHE STRUCTURE OF READINESS OF FUTURE TEACHERS
FOR INNOVATIVE EDUCATIONAL ACTIVITIES

У статті досліджено структуру готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності. Визначено, що вчені у структурі досліджуваного феномена виділяють мотиваційну складову, або мотиваційно-аксіологічний, мотиваційно-орієнтаційний чи ціннісно-мотиваційний компоненти. Зазначено, що у більшості структур також присутні операційний компонент, або пізнавально-операційний, операційно-діяльнісний, змістовно-операційний, що вказує на володіння майбутніми вчителями способами і прийомами діяльності, необхідними знаннями, навичками, вміннями; оцінний, або рефлексивно-аналітичний, оцінно-результативний, оцінно-рефлексивний, який передбачає здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки. Уточнено, що менш поширеними в структурі готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності є когнітивний, або змістовий, когнітивно-інформаційний; вольовий чи емоційно-вольовий компоненти. У деяких авторів присутні в якості структурних складових такі компоненти досліджуваної дефініції як психофізіологічний, науково-дослідницький, креативний. Зазначено, що потрібно розмежовувати критерії й структурні компоненти, у формулювання критеріїв вносити основні ознаки, що диференціюють якісні складові структури готовності. Визначено критерії, структурні компоненти і показники готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності, а саме: критерії – мотиваційна і цільова спрямованість, системність знань, усвідомленість власних можливостей, продуктивна технологічність і креативність; структура досліджуваного феномена – мотиваційно-орієнтаційний компонент (спрямованість на освоєння інновацій; потреба в саморозвитку в виховній сфері); когнітивно-рефлексивний компонент (знання та розуміння сутності, специфіки інноваційної виховної діяльності; здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки), креативно-практичний компонент (уміння і навички володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності; накопичення досвіду виховної роботи у процесі педагогічної практики; здатність до оригінального розв'язання виховних ситуацій). **Ключові слова:** інноваційна виховна діяльність, готовність майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності, структура готовності майбутніх учителів, компо-

ненти готовності майбутніх учителів, критерії готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності.

The article examines the structure of future teachers' readiness for innovative educational activities. Scientists in the structure of the phenomenon under study distinguish the motivational component, or motivational-axiological, motivational-orientational or value-motivational components. It is noted that in most structures there is also an operational component or cognitive-operational, operational-activity, content-operational, indicating that future teachers have the methods and techniques of activity, the necessary knowledge, skills, abilities; evaluative, or reflective-analytical, evaluative-effective, evaluative-reflexive, involving the ability to reflect innovative pedagogical activity, self-control and professional self-esteem. It has been clarified that less common in the structure of the readiness of future teachers for innovative activity is cognitive or meaningful, cognitive-informational; volitional or emotional-volitional components. Some authors have as structural components such components of the studied definition as psychophysiological, research, creative. It is noted that it is necessary to distinguish between criteria and structural components, to introduce the main features into the formulation of criteria that differentiate the qualitative components of the readiness structure. Criteria, structural components and indicators of readiness of future teachers for innovative educational activities are determined, namely: criteria – motivational and target orientation, systemic knowledge, awareness of one's own capabilities, productive manufacturability and creativity; the structure of the phenomenon under study – a motivational-orientational component (focus on the development of innovations; the need for self-development in the educational sphere); cognitive-reflexive component (knowledge and understanding of the essence, specifics of innovative educational activities; the ability to reflect innovative pedagogical activities, self-control and professional self-assessment), creative and practical component (skills and skills in mastering technologies of innovative pedagogical activities; accumulation of experience in education; ability to original resolution educational situations).

Key words: innovative educational activities, readiness of future teachers for innovative educational activities, structure of readiness of future teachers, components of readiness of future teachers, criteria for readiness of future teachers for innovative activities.

УДК 37.011.3-051]:001.895:37
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.2.21>

Онищенко Н.П.,
докт. пед. наук, професор,
професор кафедри загальної педагогіки
і педагогіки вищої школи
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

Постановка проблеми у загальному вигляді. Необхідність ефективного формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності зумовлена вимогами суспільства до забезпечення високого рівня професіоналізму фахівців відповідно до вимог світових стандартів, створенням привабливої та конкуренто-

спроможної національної системи вищої освіти України, інтегрованої в європейський простір вищої освіти та європейський дослідницький простір. Проблема визначення структури готовності до інноваційної діяльності майбутніх учителів у контексті зазначених вимог є актуальною і недостатньо розробленою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання визначення структури готовності до інноваційної діяльності розглядаються у працях таких вчених як О. Дубасенюк, І. Гавриш, Л. Кандрашова, О. Лаврентьєва, Н. Зеленкова, О. Огієнко та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Загальний інтерес до проблематики підготовки педагога до інноваційної діяльності залишається підвищеним, однак ще не досить вивченим. Недостатньо дослідженими залишаються наступні аспекти проблеми: сутність, структура, компоненти готовності педагога до інноваційної діяльності.

Мета статті – дослідження та обґрунтування структури готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Проблема визначення структури досліджуваного феномена завжди знаходиться у центрі уваги науковців, бо визначає основні напрями впливу на нього. Прагнення науковців досконально розглянути структурні компоненти, критерії і показники готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності призводять до багатомірності цієї дефініції, що ускладнює її діагностику.

Так, Л. Кандрашова, О. Лаврентьєва, Н. Зеленкова доводять, що готовність майбутнього вчителя до виховної діяльності у школі є багатомірною системою і складається із таких взаємопов'язаних компонентів: мотиваційного (професійні установки, інтереси, прагнення займатися виховною роботою); орієнтаційного (ціннісно-професійні орієнтації, основою яких є професійна етика, професійно-педагогічні ідеали, погляди, принципи, переконання, готовність діяти відповідно до них); пізнавально-операційного (професійна спрямованість уваги, уявлень, сприймання, пам'яті, педагогічне мислення, педагогічні здібності, знання, дії, операції і заходи, необхідні для успішного здійснення професійної діяльності); емоційно-вольового (почуття, вольові процеси, що забезпечують успішний перебіг і результативність діяльності педагога; емоційний тонус, емоційна сприйнятливність, цілеспрямованість, самовладання, наполегливість, ініціативність, рішучість, самостійність, самокритичність, самоконтроль); психофізіологічного (властивості і здібності, які забезпечують майбутньому вчителю початкових класів високу працездатність у виконанні виховуючих функцій, впевненість у своїх силах, прагнення наполегливо і до кінця доводити розпочату справу, здатність вільно керувати своєю поведінкою і поведінкою інших, професійна працездатність, активність і саморегулювання, врівноваженість і витримка); оцінного (самооцінка своєї професійної підготовки і відповідність процесу розв'язання професійних завдань оптимальним педагогічним зразкам) [1, с. 11]. Отже, ці науковці у структурі

досліджуваного феномена виділяють аж шість компонентів, які конкретно визначають окремі її складові.

Основними компонентами готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності О. Огієнко вважає: мотиваційно-аксіологічний, що включає потреби, інтереси й мотиви інноваційної педагогічної діяльності; педагогічні цінності, ціннісне ставлення до педагогічних інновацій, до конструювання педагогічного процесу; дослідження у педагогічній діяльності; цінності як засіб реалізації концепції педагогічного мислення; а також мотиваційну готовність майбутнього вчителя до здійснення власної інноваційної професійної діяльності. Важливим показником сформованості цього компонента в майбутніх учителів є наявність стійких мотивів і професійно-ціннісних орієнтацій, що забезпечують цілеспрямоване оволодіння інноваційною діяльністю; потреба у творчому самовираженні; змістовно-когнітивний (включає знання й уявлення майбутнього вчителя щодо інноваційних технологій, їх сутності, вимог до їх конструювання та проєктування; інноваційності навчального процесу; власного інноваційного потенціалу); операційно-діяльнісний, який містить уміння і навички володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності як системою інваріантних педагогічних умінь із вирішення педагогічних завдань; уміння конструювати та проєктувати: навчально-виховний процес, зміст освіти, систему й послідовність дій учнів тощо в умовах здійснення інноваційної діяльності; емоційно-вольовий, що передбачає сформованість почуття відповідальності за результат діяльності, навички самоконтролю, уміння керувати своїми діями в процесі інноваційної діяльності, професійну чесність і відповідальність; креативний, який пронизує всі компоненти моделі. Особливе місце відводиться у ньому педагогічній практиці та навчально-дослідницькій діяльності майбутніх учителів. У студентів формується ставлення до інноваційної діяльності не як до поєднання готових форм і методів навчання, а як до перетворення, змін, наукової рефлексії, що необхідно для осмислення майбутнім педагогом власного новаторського досвіду; рефлексивно-аналітичний, що включає здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки; уміння прогнозувати та співвідносити особистісно-професійні можливості; формування чіткої рефлексивної позиції, пов'язаної із самоактуалізацією, усвідомлення себе інноваційним педагогом. Цей компонент тісно пов'язаний із професійною самосвідомістю, що включає самопізнання й само розуміння [4, с. 159]. Отже, структура готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності за О. Огієнком теж включає шість компонентів, однак вони практично всі є подвійними. Єдиний компонент – креативний

використовується без поєднання із іншими характеристиками ознаками досліджуваного феномена. Саме у показниках цього компоненту вчений відводить особливе місце педагогічній практиці майбутніх педагогів. Подвійну назву компонентів інноваційної діяльності викладача пропонує Л. Козак, а саме: ціннісно-мотиваційний, когнітивно-інформаційний, операційно-діяльнісний, особистісно-креативний, науково-дослідницький, оцінювально-рефлексивний [2].

Науковець О. Дубасенюк до структури готовності майбутнього учителя до професійної інноваційної діяльності пропонує включити такі компоненти: цільовий, мотиваційний, когнітивний (змістовий), діяльнісно-операційний і оцінно-результативний. Так, цільовий передбачає формування усвідомленого ставлення майбутніми вчителями сутності процесу цілепокладання та технології постановки навчальних цілей (таксономія дидактичних цілей). Мотиваційний – стрижневий, виражає усвідомлене ставлення до інноваційних педагогічних технологій та їх ролі у розв'язанні актуальних проблем педагогічної освіти. Когнітивний компонент досліджуваної готовності поєднує сукупність знань майбутнього вчителя про сутність і специфіку інноваційних педагогічних технологій, їх види та ознаки, а також комплекс умінь і навичок із застосування інноваційних педагогічних технологій у структурі власної професійної діяльності. Діяльнісно-операційний – вміщує різноманітні види, форми, методи, засоби, прийоми цієї готовності під час професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Креативний компонент виділяється у оригінальному розв'язанні педагогічних завдань, у імпровізації, експромті. Оцінно-результативний компонент спрямований на зміни в особистості та професійній сфері майбутніх учителів (світогляд, ціннісні орієнтації, моральні якості, ставлення до дітей, відповідальність тощо) [7]. Кількість структурних компонентів готовності майбутнього учителя до професійної інноваційної діяльності О. Дубасенюк дещо менша, ніж у попередніх авторів, але їх внутрішня наповненість є співзвучною до окреслених вище структур досліджуваного феномена.

Цікавим для усвідомлення структури готовності становить дослідження І. Чорней і А. Шерудило. Так, І. Чорней виокремлює структуру готовності студентів до інноваційної виховної діяльності, що складається із таких компонентів: мотиваційного (інтерес до нововведень, усвідомлення важливості та доцільності впровадження інновацій у виховний процес початкової школи); когнітивного (знання та розуміння сутності, специфіки інноваційної виховної діяльності з учнями молодшого шкільного віку, саморозуміння й розуміння іншого, оцінювання й само оцінювання); креативного (здатність до творчості та перетворень, оригінальність, гнучкість, критичність мислення); спону-

ально-практичного (дієвість, уміння здійснювати інноваційну виховну діяльність, бажання і прагнення творчо реалізувати набутий досвід у педагогічній практиці) [9, с. 8]. Структура досліджуваного феномена цього автора проста і практична, але не дуже зрозумілим є назва останнього компонента – спонукально-практичний, бо спонукальну функцію виконує мотиваційний компонент. А. Шерудило розглядає структуру готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку та виокремлює чотири компоненти. Мотиваційний компонент готовності включає стійкий інтерес майбутніх учителів до нововведень в роботі з дітьми в умовах дитячого оздоровчого табору, бажання працювати педагогом-організатором за кордоном і підвищувати власну педагогічну майстерність, переконаність у значущості творчого підходу до роботи з дітьми, усвідомлення важливості та доцільності впровадження європейських інновацій у виховний процес оздоровчого табору, прагнення передати свої знання і уміння майбутнім вихованцям і вивчати іноземну мову. Когнітивний компонент готовності передбачає знання та розуміння сутності, специфіки інноваційної виховної діяльності з дітьми, саморозуміння й розуміння іншого, оцінювання й самооцінювання; знання змісту, форм, методів, засобів і умов діяльності в дитячих таборах України та європейських країн; знання своїх посадових обов'язків; знання нормативних документів про діяльність дитячих таборів і перспектив розвитку цієї сфери освіти; знання іноземної мови та напрямів роботи дитячих закладів європейських країн. Операційний компонент містить уміння, необхідні для роботи з дітьми в умовах дитячого оздоровчого табору. Складовими цього компонента є вміння і навички, зокрема: практичного застосування загальних і спеціальних методів, прийомів, засобів і форм педагогічної діяльності в дитячих таборах європейських країн; організації діяльності дитячих колективів; здатність до творчості та перетворень, оригінальність, гнучкість, критичність мислення; уміння здійснювати інноваційну виховну діяльність. До означеного компоненту належить і особистий досвід з організації тимчасових дитячих колективів в умовах табору. Оцінний (оцінно-рефлексивний) компонент передбачає наявність еталону з організації тимчасових дитячих колективів; самооцінку підготовленості до подібної діяльності та відповідності вирішення задач цієї діяльності еталонному зразку; визначення власних сильних та слабких сторін педагогічної діяльності [10, с. 71]. Отже, кількість структурних компонентів у А. Шерудило, як і у І. Чорней – чотири, вони враховують специфіку організації інноваційної діяльності в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку на основі широко розповсюджених складових.

Н. Плахотнюк також вважає мотиваційний компонент готовності до інноваційної діяльності основою, на якій будуються основні професійні якості педагога. Система мотивів, як зазначає автор, виконує регулятивну функцію в процесі підготовки майбутнього вчителя до інноваційної діяльності та сприяє формуванню стійкого прагнення вчителя до професійного розвитку та зростання [6]. Отже, мотиваційний компонент готовності до інноваційної діяльності є основою її формування.

Учена В. Меньяло доводить, що зміст готовності до інноваційної діяльності цілісно інтегрує в собі такі компоненти: мотиваційно-вольовий (відображає мотиваційно-ціннісний та особистісно-вольовий аспекти); змістовно-операційний (відбиває змістовий та діяльнісний аспекти); особистісно-креативний (висвітлює особистісний і творчий аспекти) та рефлексивно-перспективний (віддзеркалює рефлексивний і перспективний аспекти готовності) [3, с. 50]. Дослідниця М. Пилипчук стверджує, що у структурі готовності майбутніх фахівців у до інноваційної діяльності варто виділити такі компоненти як особистісний, технологічний, кваліфікаційний та рефлексивний [5, с. 372]. О. Цюняк наголошує на важливості когнітивного, мотиваційного, рефлексивного та праксеологічного компонентів готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності [8, с. 108].

Як конкретне узагальнення можна запропонувати судження В. Харагірло щодо компонентних складових готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності: «За структурою це складне інтегративне утворення, що охоплює різноманітні якості, властивості, знання, навички особистості. Як один із важливих компонентів професійної готовності, вона є передумовою ефективної діяльності педагога, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу. Джерела готовності до інноваційної діяльності сягають проблематики особистісного розвитку, професійної спрямованості, професійної освіти, виховання й самовиховання, професійного самовизначення педагога» [11, с. 34].

Отже, ґрунтовний аналіз компонентного складу готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності доводить, що всі вчені у структурі досліджуваного феномена виділяють мотиваційну складову, або мотиваційно-аксіологічний, мотиваційно-орієнтаційний чи ціннісно-мотиваційний компоненти. У більшості структур також присутні операційний компонент, або пізнавально-операційний, операційно-діяльнісний, змістовно-операційний, що вказує на володіння майбутніми вчителями способами і прийомами діяльності, необхідними знаннями, навичками, вміннями; оцінний, або рефлексивно-аналітичний, оцінно-результативний, оцінно-рефлексивний, який передбачає здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю

та професійної самооцінки. Менш поширеними в структурі готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності є когнітивний, або змістовий, когнітивно-інформаційний; вольовий чи емоційно-вольовий компоненти. У деяких авторів присутні в якості структурних складових такі компоненти досліджуваної дефініції як психофізіологічний, науково-дослідницький, креативний, кваліфікаційний.

Окрім понять «структура» і «структурні компоненти» у психолого-педагогічних дослідженнях для кількісної оцінки сформованості або розвитку певних явищ, якостей пропонується використання критеріїв. Термін «критерій» виступає як оцінка, еталон, ознака, що об'єднує якісні складові структури готовності, тому в педагогічних дослідженнях науковці часто критерії й компоненти називають однаково.

В. Урський обґрунтовує необхідність визначення критеріїв готовності педагога до інноваційної діяльності та на основі огляду таких критеріїв у наукових джерелах визначає найбільш поширені з них, а саме: усвідомлення необхідності інноваційної діяльності, готовність запровадження педагогічних інновацій у власну педагогічну практику; інформованість про новітні педагогічні технології, знання новаторських методик роботи; упевненість, що нововведення забезпечить позитивні результати; узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю; готовність до подолання труднощів, пов'язаних зі змістом та організацією інноваційної діяльності; рівень технологічної готовності до виконання інноваційної діяльності; володіння практичними навичками, освоєння педагогічних інновацій та розроблення нових; позитивна оцінка власного попереднього досвіду в світлі інноваційної діяльності; здатність до професійної рефлексії [12, с. 87]. Отже, критерії готовності до інноваційної діяльності відрізняються багатоаспектністю і різноманітністю.

Для виявлення сформованості готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності Н. Плахотнюк пропонує виділити мотиваційний (пізнавальний інтерес до інновацій через процес проєктування, потреба в застосуванні й реалізації проєктів як способу інноваційної діяльності, сформованість цілей власної інноваційної діяльності, сприйнятливість до нововведень; прагнення до активної участі в створенні, поширенні педагогічних інновацій), когнітивно-операційний (знання про суть і специфіку інновацій, їх види і ознаки; знання про сутність педагогічного проєктування і логіки побудови його етапів, вміння формулювати проблему проєктування і відповідно до неї мету проєкту, інтеграція і трансформація власного і чужого педагогічного досвіду, вміння конструювання проєкту відповідно до логіки побудови його етапів, прогнозування результатів проєктування, його позитивних і можливих негативних сторін), креативний (вміння знаходити нестандартні

Критерії, структурні компоненти і показники готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності

Критерії	Компоненти	Показники
Мотиваційна і цільова спрямованість	Мотиваційно-орієнтаційний	Спрямованість на освоєння інновацій; потреба в саморозвитку у виховній сфері
Системність знань, усвідомленість власних можливостей	Когнітивно-рефлексивний	Знання та розуміння сутності, специфіки інноваційної виховної діяльності; здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки
Продуктивна технологічність і креативність	Креативно-практичний	Уміння і навички володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності; накопичення досвіду виховної роботи у процесі педагогічної практики; здатність до оригінального розв'язання виховних ситуацій

рішення педагогічних завдань, вміння розвивати творчу уяву та альтернативність мислення (комбінувати, знаходити аналогії, асоціації), творчий (нестандартний) підхід до реалізації педагогічного процесу, здатність до висловлення значної кількості різноманітних ідей, здатність створювати нововведення у педагогічному процесі), рефлексивний (вміння аналізу власної діяльності, аналіз і оцінка діяльності інших, оцінка власної діяльності і планування подальших дій відповідно до отриманих результатів, вміння адекватного оцінювання проекту відповідно до поставленої мети) критерії [6, с. 181-191]. Таким чином, визначені критерії тісно пов'язані між собою і взаємообумовлені.

О. Цюняк з урахуванням основних вимог, яким має відповідати критерій (об'єктивність, інформативність, можливість якісного опису, валідність, вірогідність) виділяє інформаційно-змістовий, особистісно-мотиваційний, оцінно-рефлексивний, операційно-діяльнісний критерії [8, с. 109].

Вважаємо, що потрібно розмежовувати критерії й структурні компоненти, у формулювання критеріїв вносити основні ознаки, що диференціюють якісні складові структури готовності.

Ґрунтовно проведений аналіз структурних компонентів і критеріїв готовності дав можливість сформувати авторські підходи визначення готовності до інноваційної виховної діяльності майбутніх учителів (табл. 1).

Таким чином, таблиця 1 вказує на зв'язки, які встановлені між критеріями, компонентами і показниками досліджуваного феномена. При їх виокремленні ми керувалися необхідністю зробити структуру простою і динамічною, що надає можливість визначити рівні готовності до інноваційної виховної діяльності. Окрім того, назви компонентів із урахуванням складності досліджуваного феномена обрані подвійними, показники чітко вказують на їх прояви і ознаки. Критерії готовності до інноваційної виховної діяльності узагальнюють і об'єднують показники цієї інтегративної якості.

Висновки. Отже, у нашому дослідженні визначено критерії, структурні компоненти і показники

готовності майбутніх учителів до інноваційної виховної діяльності, а саме: критерії – мотиваційна і цільова спрямованість, системність знань, усвідомленість власних можливостей, продуктивна технологічність і креативність; структура досліджуваного феномена – мотиваційно-орієнтаційний компонент (спрямованість на освоєння інновацій; потреба в саморозвитку в виховній сфері); когнітивно-рефлексивний компонент (знання та розуміння сутності, специфіки інноваційної виховної діяльності; здатність до рефлексії інноваційної педагогічної діяльності, самоконтролю та професійної самооцінки), креативно-практичний компонент (уміння і навички володіння технологіями інноваційної педагогічної діяльності; накопичення досвіду виховної роботи у процесі педагогічної практики; здатність до оригінального розв'язання виховних ситуацій). Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми дослідження. Перспективним може бути вивчення структури готовності до інноваційної виховної діяльності майбутніх учителів різних спеціальностей у контексті глобальних гуманістичних тенденцій.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кандрашова Л. В. Лаврентьєва О. О., Зеленкова Н. І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навч. посіб. Кривий Ріг: КДПУ, 2008. 187 с.
2. Козак Л. В. Структура та ознаки інноваційної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу. *Педагогічний процес: теорія та практика*. 2012. № 2. С. 50-60.
3. Меньяло В. І. Структура готовності майбутнього доктора філософії до дослідницько-інноваційної діяльності. *Balkan Scientific Review*. 2019. Т. 3. № 1 (3). С. 49-51.
4. Огієнко О. І. Формування готовності до інноваційної діяльності як важлива складова професійної підготовки майбутнього вчителя. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. № 7 (33.) С. 154-162.
5. Пилипчук М. Л. Структура професійної готовності майбутніх перекладачів до інноваційної діяльності. *Фаховий та художній переклад: теорія,*

методологія, практика: зб. наук. праць / за заг. ред. С.І. Сидоренка. Київ: Національний авіаційний університет, 2021. С. 371-378

6. Плахотнюк Н. П. Критерії та показники рівня готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності. *Збірник наукових праць Слов'янського державного педагогічного університету*. 2010. Ч. II. № 5. С. 181-191.

7. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 504 с.

8. Цюняк О.П. Сутність і структура професійної готовності майбутніх магістрів початкової освіти до інноваційної діяльності. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Серія Педагогіка та психологія / зб. наук. праць; ред. кол.: Товканець Г.В. (гол. ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ, 1(11), 2020. С. 107-110.

9. Чорней І. Д. Формування готовності студентів до інноваційної виховної діяльності з молодшими школярами у процесі педагогічної практики: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.07 / Інститут проблем виховання НАПН України. Київ, 2012. 20 с.

10. Шерудило А. В. Формування готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку як умова міжнародної мобільності. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2016. IV (39). Issue 79. С. 69-73.

11. Харагірло В. Сутність і структура готовності до інноваційної діяльності педагогічних працівників закладів професійно-технічної освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2018. № 1 (178). С. 34-38.

12. Урський В. І. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: метод. посіб. Тернопіль: ТОКІППО, 2005. 96 с.